

Editorial

DJES Volume 1, No 1

Publiceret online 15. maj, 2022

DJES udgives af Afdeling for Uddannelsesvidenskab, Danmarks institut for Uddannelse og Pædagogik, DPU, Aarhus Universitet, AU

Dette værk er licenseret under en
Creative Commons Kreditering 4.0 International-licens

Introduktion til DJES

Velkommen til dette, det allerførste nummer af Danmarks nye 'Tidsskrift for Uddannelsesvidenskab', Danish Journal for Education Studies (DJES).

DJES er tænkt som et forum for undersøgelser og diskussioner af uddannelsesvidenskabelige problemstillinger. Det sigter bredt på uddannelse og læring i en samfundsmæssig kontekst. Det indbefatter eksempelvis organisatoriske, ledelsesmæssige, forvaltningsmæssige, styringsmæssige, samtididiagnostiske og videnspolitiske perspektiver på uddannelse, pædagogik, undervisning og kompetenceudvikling. Blikket kan være samfundsmæssigt, individuelt eller rettet mod spændingsfelter derimellem.

Vi vil være et inviterende og kritisk rum for diskussioner og videns- og meningsudvekslinger mellem forskellige grupper. Derfor bringer vi originale forskningsartikler, som præsenterer og diskuterer ny empirisk og teoretisk forskning og bidrager med nye vinkler, udfolder og analyserer eksisterende problemstillinger og bidrager til teori- og/eller metodeudvikling inden for uddannelsesvidenskab. Og derfor bringer vi også 'Forsker in spe'-artikler, som kan være bearbejdede specialer, samt andre artikler til sektionen 'Indblik & Indspark', der indeholder boganmeldelser, analyser, praksisrefleksioner, diskussioner, essays etc. Det kan således også være holdningsbaserede tekster med afsæt i relevante, samtidige og aktuelle uddannelsesvidenskabelige tematikker. Fælles for Indblik & Indspark-artiklerne er, at de udelukkende gennemgår redaktionel behandling, mens forskningsartiklerne gennemgår double-blindede peer-review.

DJES har hjemme på Afdeling for Uddannelsesvidenskab, DPU, Aarhus Universitet, men bringer bidrag fra andre afdelinger, institutter, institutioner og lande. Vi publicerer artikler på såvel dansk som engelsk – og ser frem til både nationale og internationale perspektiver på og indsigter om uddannelsesvidenskabs mange retninger, perspektiver og muligheder.

Vore intentioner er ganske store og brede, så et enkelt nummer vil ikke kunne give fyldestgørende diskussioner af det hele, men man kan se nogle interessante bud til diskussionerne: Forfatterne har skrevet dem, fordi de har noget på hjerte og har gjort sig gennemtænkte refleksioner. Redaktionen har valgt at bringe dem, fordi vi finder, at de er interessante og rammer både relevante og aktuelle problemstillinger og tematikker for uddannelse og uddannelsesvidenskab. De er også valgt fordi de er skrevet forskelligt, som traditionelt fagfællebedømte artikler eller som redaktionelt bedømte 'Indblik & Indspark' artikler. Denne type artikler er mere kortfattede og diskuterende, noget mindre teori- og metodepræsenterende – men bidrager med relevante perspektiver på aktuelle problemstillinger.

I dette nummer bringer vi 4 fagfællebedømte artikler og 5 Indblik og Indspark-artikler, som undersøger og diskuterer forskellige temaer indenfor uddannelsesvidenskab. Det siger sig selv, at så få tekster ikke kan give et stort, sammenhængende og samlet billede af uddannelsesvidenskab som forskningsfelt. De giver forskellige valg af praktiske og teoretiske temaer og de giver ganske forskellige bud på hvordan uddannelsesvidenskabelige tekster kan skrives på gennemtænkte og gode måder, som formidles til en bredt sammensat læserskare indenfor uddannelser og praksis.

Introduktion til DJES Volume 1, Nummer 1.

Fagfællebedømte artikler

Jens Erik Kristensens artikel "Uddannelsesvidenskab – mellem pædagogik og uddannelsesforskning? - om uddannelsesforskningens indtog og pædagogikkens tilbagetog" kan siges at være et opråb til uddannelsesvidenskab som forskningsdisciplin eller forskningsområde – et opråb om at modvirke tendenser til endimensionalisering og standardisering af forsknings- og uddannelsespolitikken. Artiklen tager afsæt i et komparativt perspektiv ved at undersøge, hvordan og hvorfor koncepterne 'uddannelsesforskning' og 'uddannelsesvidenskab' i de seneste årtier er dukket op i Danmark, Norge og Sverige. Kristensen udfolder dernæst hvordan koncepterne 'uddannelsesforskning' og 'uddannelsesvidenskab' er opstået og har udviklet sig. Kristensen undrer sig grundlæggende over, hvilket ærinde forskningen i og videnskaben om (hvis der er en) uddannelsesvidenskab består i og har og konkluderer, at en uddannelsesvidenskab må undersøge 'uddannelse' som begreb, fænomen og proces og hvilke typer af sociale, kulturelle, subjektive aktiviteter og relationer, det handler om. Det er således en hovedpointe i artiklen, at uddannelsesvidenskabelig forskning ikke giver mening uden en løbende forholden til pædagogiske forhold, begreber og relationer. På den måde bevæger Kristensen det uddannelsesvidenskabelige fra (alene) at være et politisk, praksisnært og anvendelsesorienteret koncept, til også at forholde sig til spørgsmål om formål, mening, værdier, menneskesyn med videre i uddannelse.

Miriam Madsen: Hvad er problemet? Artiklen bidrager med en mulighedsfokuseret udforskning af problemrepræsentationer i policy-analyser set ud fra et undervisningsperspektiv. Studerende opfatter ofte Carol Bacchis metodologi "What's the problem represented to be?" som anvendelig og egnet til at fokusere på de rationaler, der danner baggrund for konstruktioner af uddannelsespolicy såsom reformer og strategier,

men har svært ved at forløse tilgangens potentialer. Ud fra egen virksomhed som forsker og underviser samt erfaringer med studerendes anvendelse af tilgangen analyserer og diskuterer Miriam Madsen tendenser i studerendes brug af metoden, der er mindre analytisk eksperimenterende og mere illustrerer forfølgelse af prædefinerede og sikre svar, som eksamenssituationens invitation til bestemte lærings- og bedømmelsesparadigmer opfordrer til. Bacchis grundlæggende pointe er, at vi i samtiden styres via problematiseringer, der er med til at definere, hvordan befolkningsgrupper opfattes og behandles, samt hvordan de inviteres til at tænke om sig selv. Ved at fokusere på problempresentationerne går Bacchi bagom policy-analyserne ved at undersøge grundlæggende præmisser og diskurser, f.eks. om hvad der i en given situation opfattes som sandhed. I artiklen opfordrer Miriam Madsen til at arbejde kritisk og eksperimenterende med alle undersøgelsens elementer – og diskuterer mulighedsrum for udvikling af policy-analyse som politologisk disciplin i dialogisk samspil med nutidige og fremtidige paradigmer.

Christine Grønæk Jagenreuter skriver artiklen Læreruddannelsen er ude af stand til at give lærerstuderende de nødvendige kompetencer i at undervise et- og flersproglige elever på lige vilkår med etniske danske elever. Artiklen argumenterer ved hjælp af Pierre Bourdieus begrebsapparat for, at undervisningen af flersproglige elever er blevet forringet de sidste mange år, i takt med en nedprioritering af faget dansk som andet sprog i læreruddannelsen. Ifølge forfatteren kan dette ses som et resultat af politiske kampe, der kulminerede med læreruddannelsesreformen fra 2013, og som forfatteren betegner for en politisk symbolsk handling. Her blev faget dansk som andet sprog nedlagt og erstattet med den ringere variant undervisning af tosprogede elever (UTS), med en række utilsigtede konsekvenser til følge, og som i

sidste ende kan resultere i en reproduktion af sociale magtstrukturer.

I artiklen Hjemmeplejens digitale virkelighedskløft undersøger *Sandra Buhl*, hvordan medarbejdere i hjemmeplejen må balancere mellem to samspillende virkeligheder, der kan opstå konflikt imellem: Den fysiske virkelighed med borgerne og den digitale virkelighed med borgerjournalen, Cura. Baseret på dels fem individuelle interviews med fem forskellige hjælpere, dels Buhls egen erfaring som vikar i hjemmeplejen som hun formidler gennem den autoetnografiske metode, undersøger Buhl forskellige problema-

tikker omkring samspillet mellem de to virkeligheder, der analyseres med Jean Baudrillards begreber om den "dybereliggende virkelighed" og den "hyperreale virkelighed". Her får vi også et konkret indblik i medarbejdernes balanceakt mellem de to virkeligheder, og vi møder bl.a. hverdagsudtryk som "at swipe borgerne af". Artiklen konkluderer, at den diskrepans, der opstår, når Cura viser ét og den fysiske virkelighed viser noget andet er en kerneudfordring for hjælperne, og reflekterer afslutningsvis over, hvordan denne udfordring kan imødegås.

Indblik- og Indspark artikler

Thomas Skinnerup Phillipsen: Trives trivsel i målstyringen af universiteterne? En analyse af studentertrivsel i de strategiske rammekontrakter undersøger, hvordan tre universiteter – Aarhus Universitet, Danmarks Tekniske Universitet og Copenhagen Business School – i den senere tid har indgået rammekontrakter med Uddannelses- og Forskningsministeriet, hvor en ny dimension er studentertrivsel som strategisk mål. I denne artikel analyserer og diskuterer Thomas Skinnerup Phillipsen fra CBS det styrkede trivselsfokus i de tre strategiske rammekontrakter med afsæt i deres konceptuelle kvalitet – og fremhæver heri deres ligheder og forskelle i beskrivelser og forståelser. Her diskuteres det, at kontraktens begrebslige flertydighed forbundet med 'trivsel' udfordrer forbedringspotentialerne og -ønskerne, idet manglende kollektiv forståelse og rammesætning skaber uklarheder i vurderinger af kausale sammenhænge mellem resultatkæden i de enkelte kontrakter – og at begrebets plasticitet i kontrakterne foranlediger en illusion om trivsel samt om kontrol med det. Phillipsens artikel er kritisk, tankevækkende og reflekterende – og der stilles rettidigt spørgsmål ved rammekontraktens generelle styringsmæssige formål og betydninger samt hvorvidt trivsel som strategisk mål overhovedet er meningsfuldt at inddrage i dem.

Andrea Hagn-Meincke: I Didaktiske Indfaldsvinkler på Læsekulturen i det Gymnasiale Danskfag tilbyder Andrea Hvid Hagn-Meincke en aktuell og kritisk diskussion af unge menneskers læsekultur i en gymnasiekontekst. Artiklen er baseret på undersøgelser og erfaringer fra et litteraturdidaktisk specialeprojekt om læsekulturel mangfoldighed i gymnasiets danskfaglige klasserum. Hun fremhæver, at gymnasieelever har generelt faldende interesse for litteraturlæsning og dermed forbundne udfordringer med at forstå og læse tekster selvstændigt. Danskfaget er som en konsekvens heraf i stigende grad blevet den institutionelle ramme for litteraturlæsning, hvor der praktiseres forskellige didaktiske strategier for faglig litteraturlæsning. En problematik er i forlængelse heraf relationen mellem læsning og skrivning – og at skrivefærdigheder, sprogbrug og tværgående faglige evner i væsentlig grad udvikles af litteraturlæsning. Hagn-Meincke plæderer for et fortsat behov for at inddrage og reflektere over litteraturlæsning i det moderne og digitaliserede samfund, vi alle er dele af – og som et nødvendigt fokus i didaktiske praksisser i det gymnasiale danskfag, hvor litteraturlæsning potentialiserer kvalifikationer og erfaringer, der rækker ud over faget selv.

Anders Jacobsen 'Os og Dem: Kategoriseringer på et multikulturelt gymnasium' er et indspark fra en praktiker, der med afsæt i sin masterafhandling skriver om en problematik på et multikulturelt gymnasium, han selv er vice-rector på: hvordan eleverne kategoriserer hinanden, og hvilke positioneringer dette muliggør. Undersøgelsens interesse udspringer af den observation, at elever er tilbøjelige til at søge sammen i grupper baseret på etnisk minoritets- og majoritetsbaggrund. Forfatteren beskriver, hvordan hans undersøgelse viser, at der er meget mere på spil mellem eleverne end blot spørgsmålet om etnicitet. Dette giver anledning til refleksioner over gymnasiets ledelse – bl.a. omkring fest- og alkoholkultur, om vigtigheden af relationen elever og lærere imellem, om privilegieblindhed og om vigtigheden i at få elevens stemmer og perspektiver frem i lyset.

Line Rosenvinge: Kom Herind? Nu må det være nok med al den snak om inklusion, er den meget sigende titel på den frustration, der kan opstå som følge af svære dilemmaer og krydspres en pædagog må navigere i. I denne artikel får vi indblik i helt konkrete hverdagssituationer fra et institutionsliv, hvor en pædagog må forholde sig til børnenes forskelligartede behov, der ikke nødvendigvis tillader at alle børns behov tilgodeses. Mens der på den ene side skal arbejdes med spisekultur og madmod, er det på den anden side svært overhovedet at have et 'hyggeligt' måltid. Mens de mindste børn har brug for midagslur, skal de ældre børn på legeplads – men

hvordan fordeles de i forvejen for få voksne? Denne forfatter tager standpunktet, at gruppen må komme først. Artiklen er interessant, idet den gennem konkrete beskrivelser af svære hverdagssituationer samt denne pædagog's fortolkninger og refleksioner viser, hvordan de strukturelle rammer og politiske beslutninger omkring daginstitutionen udsteder et mulighedsrum for pædagogisk praksis og små børns hverdagsliv.

Andrea Bøcker, Anne-Lise Jepsen, Helena Christiansen og Johanna Båges 'Indspil & Indspark'-tekst: "Ansvar for egen uddannelsesparathed" er et centralt uddannelsesvidenskabeligt bidrag til uddannelsesparathedspraksis og -politik. Artiklen tilbyder en samtidsdiagnostisk karakteristik af, hvordan man vurderer unge menneskers parathed til uddannelse ved grundskolens afslutning. Artiklen er baseret på fem bekendtgørelser om uddannelsesparathedsvurderingen. Bøcker et al. viser udviklingen, hvordan ansvaret for uddannelsesparathedsvurderingen er blevet forskudt fra overvejende at være skolevejlederens og forældremyndighedsindehaveres, til i dag i al væsentlighed at ligge på 8. og 9. klasseelevens skuldre. Bøcker et al. diskuterer nogle af de negative konsekvenser for de unge denne bevægelse har og konkluderer, at ansvaret bør ligge hos institutionen og de voksne, således, at det ansvar de unge skal have i processen bliver overkommeligt og uden urimelige krav om avanceret introspektion i vurderingen af egen uddannelsesparathed.

Redaktionen

